

Jei tu gudrus, turtingas ar dalingas,
Gali sugriaut įstatymus žmogaus.
Tačiau įstatymų vidinių dvasios
Kaip ir išorinių įstatymų gamtos
Niekas nesugriaus,
Ničniekas nesugriaus...

JONI MITCHELL

„VILKAS, KURIS GYVENA LINDSYJE“

Vienas

NESVARBU, AR ATSIBUSDAVAU dieną, ar naktį, nušlepsėjusi per blizgantį savo daugiabučio fojė marmurą į lauką, per kvartalą paeidavau į šiaurę ir pasukdavau už kampo, kur veikė niekada neuždaroma krautuvėlė. Pasiimdavau du didelius kavos puodelius su grietinėle ir po šešis cukraus paketėlius kiekvienam puodeliui: pirmąjį išsriaubdavau lifte pakeliui į savo butą, paskui imdavau lėtai gurkšnoti antrąjį žiūrėdama filmus ir triaukšdama žvėriukų formos krekerius, o tada išgerdavau ambieno arba nambutalio ir vėl užmigdavau. Šitaip pamečiau laiko nuovoką. Ėjo dienos. Savaitės. Praėjo keli mėnesiai. Galvodama apie tai, užsisakydavau valgyti iš tųjų restorano kitapus gatvės ar tunų salotų lėkštę iš užkandinės Pirmojoje aveniu. Atsikėlusį aptikdavau balso žinučių mobiliajame telefone iš grožio salonų ar sveikatingumo centrų, patvirtinančių mano užsakymus, kuriuos buvau išsiuntusi

miegodama. Visada paskambindavau atšaukti užsakymo, o šito neapkenčiau, nes neapkenčiu kalbų su žmonėmis.

Šios fazės pradžioje kartą per savaitę surinkdavau nešvarius skalbinius ir man juos pristatydavo išskalbtus. Klausydavausi pro svetainės langus traukiančio skersvėjo šiurenamų apiplyšusių plastikinių maišų šiugždesio ir jis mane ramino. Snaudžiant ant sofos man patikdavo užuosti, kaip dvelkteli šviežiais lovos skalbiniais. Tačiau po kiek laiko man pasidarė per sudėtinga surinkti nešvarius skudurus ir sukimšti į skalbinių maišą. O mano pačios skalbyklės ir džiovyklės ūžimas trukdė miegoti. Tai gi purvinas apatines kelnaites tiesiog išmesdavau. Šiaip ar taip, senosios man priminė Trevorą. Kurį laiką pašto dėžutėje rodėsi kaktus „Victoria’s Secret“ apatinis trikotažas – nėrinuotos fuksijų ar žaliųjų citrinų spalvos kelnaitės, korsetukai, trumpi naktinukai, po vieną sudėti į skaidrius užspaudžiamus maišelius. Sugrūdavau maišelius į drabužių spintą ir vaikščiodavau pliku užpakaliu po viršutiniais rūbais. Retkarčiais pasirodantys paketai iš „Barneys“ ar „Saks“ parduotuvių mane aprūpindavo vyriškomis pižamomis ir kitais daiktais, kurių neprisimindavau užsakiusi – kašmyro puskojinėmis, marškinėliais su originalia grafika, autorinio dizaino džinsais.

Į dušą eidavau geriausiu atveju kartą per savaitę. Lioviausi pešiotis antakius, balintis veido odą, depiliuotis kojas, šukuotis plaukus. Jokių kremų nei odos šveitiklių. Jokių skutimūsi. Iš buto išeidavau retai. Visos mano

sąskaitos buvo apmokamos automatiškai. Jau buvau metams į priekį sumokėjusi nekilnojamojo turto mokesčius už savo butą ir seną mirusių tėvų namą Niujorko valstijos šiaurėje. Pinigai iš to namo nuomininkų mano einamojoje sąskaitoje kas mėnesį atsirasdavo tiesioginiu depozitu. Ateidavo ir bedarbio pašalpa, mat kas savaitę paskambindavau į automatizuotą tarnybą ir paspausdavau „1“ arba „taip“, kai robotas paklausdavo, ar rimtai stengiausi susirasti darbo. Tiek užteko vaistų priemokoms ir viskam, ką parsinešdavau iš krautuvėlės už kampo. Be to, buvau investavusi pinigų. Tuos reikalus sekė mano mirusio tėvo finansų konsultantas ir kas ketvirtį siuntė man ataskaitas, kurių niekada neskaičiau. Taip pat turėjau krūvą pinigų kaupiamajoje sąskaitoje – tiek turėjo pakakti keleriems metams, su sąlyga, jeigu neprisidarysiu kokių nors solidžių išlaidų. Negana to, turėjau didelį „Visa“ kortelės kredito limitą. Dėl pinigų nesijaudinau.

„Žiemos miego“, kiek jis buvo įmanomas, nuėjau 2000 metų birželio viduryje. Pro įlūžusią žaliuzių juostelę mačiau, kaip miršta vasara, kaip ruduo tampa šaltas ir pilkas. Mano raumenys sunyko. Lovos skalbiniai pagelto, nors paprastai krisdavau miegoti ant sofos prieš televizorių – „Pottery Barn“ pirktai baltai ir mėlynai dryžuota sofa ėmė dubti ir buvo nusėta kavos ir prakaito dėmėmis.

Be filmų žiūrėjimo, nemiego valandomis nedaug ką veikdavau. Negalėjau žiūrėti standartinės televizijos. Ypač pradžioje ji per daug visko manyje sužadindavo –

nepajėgdavau paleisti iš rankų pultelio, ištisai jį maigydavau, iš visko šaipiausi ir save jaudrinau. Negalėjau su tuo susidoroti. Vienintelės žinios, kurias įstengiau skaityti, buvo sensacingos vietos dienraščių antraštės parduotuvėlėje. Mokėdama už kavą, greitai jas permesdavau akimis. Bušas prieš Gorą prezidento rinkimuose. Mirė kažkoks didelis žmogus, pagrobtas vaikas, senatorius vogė pinigų, garsus sportininkas apgaudinėjo nėščią žmoną. Niujorke kažkas vyko, – jame visada kas nors vyksta, – bet niekas iš viso to manęs nejudino. Tuo miegas ir buvo nuostabus – realybė pati atitrūko nuo manęs ir mano sąmonėje pasirodydavo taip pat nerūpestingai kaip filmas ar sapnas. Buvo lengva nekreipti dėmesio į dalykus, kurie man nerūpėjo. Metro darbininkai pradėjo streiką. Užėjo ir praėjo uraganas. Tai neturėjo reikšmės. Galėjo įsiveržti ateiviai, užpulti skėriai – tai nebūtų prasprūdę man pro akis, bet nebūtų sujaudinę.

Kai prireikdavo dar tablečių, ryždavausi nukeliauti į „Rite Aid“ tinklo vaistinę už trijų kvartalų. Tai visada buvo kankinantis žygis. Pirmojoje aveniu viskas mane vertė gūžtis. Jaučiausi kaip gimstantis kūdikis – jį žeidžia oras, šviesa, aplinkos detalės rėžia akis, pasaulis priešiškas. Nenugalimą alkoholio potraukį patirdavau tik tų išvykų dienomis – gurkštelėdavau degtinės prieš išeidama iš namų ir tada leisdavausi į kelią pro bistro užteigėles, kavinukes ir parduotuves, kur dažnai lankydavausi anuomet, kai egzistavau apsimesdama, kad gyvenu. Kitu

metu apsiribodavau vieno kvartalo spinduliu aplink savo namą.

Visi iki vieno krautuvėlėje už kampo dirbantys vyrai buvo jauni egiptiečiai. Be mano psichiatrės daktarės Tatl, mano draugės Rivos ir mano namo durininko, tie egiptiečiai buvo vieninteliai žmonės, kuriuos mačiau dažnai. Jie buvo visai pusėtinai išvaizdos, keli, palyginti su likusiais, net gražūs. Jų žandikauliai buvo kampuoti, kaktos vyriškos, ryškūs vikšro pavidalo antakiai. Ir visų akys buvo tarsi juodai apvedžiotos. Jų turėjo būti koks pustuzinis – spėjau, kad tai broliai ar pusbroliai. Visi rengėsi atgrasiu stiliumi. Vilkėjo futbolo marškinėlius, odinius lenktynininkų švarkus, segėjo auksinę grandinėle su kryžiumi ir klausėsi hitų per Z100 radiją. Nė vienas neturėjo nė lašo humoro jausmo. Kai pirmą kart išėjau pavaikštinėti aplinkui namus, jie ėmė flirtuoti, netgi įkyriai. Tačiau nuo tada, kai pradėjau rodytis keistu laiku ir atšlepsėdavau traiškanotomis, tartum snargliuotomis akimis ir apgliaumijusia burna, jie liovėsi varžėsi dėl mano palankumo.

– Tau čia kažkas yra, – vieną rytą pasakė vyriškis už krautuvėlės prekystalio, ilgaus pirštais rodydamas sau į smakrą.

Numojau ranka. Kaip vėliau paaiškėjo, visą veidą dengė pridžiūvusios dantų pastos pluta.

Kelis mėnesius šitaip be tvarkos lankydamosi pusiaumiga, tapau nuolatine kliente: egiptiečiai ėmė mane vadinti viršininke ir mielai paimdavo penkiasdešimt centų už

vieną cigaretę, kurios dažnai prašydavau. Kavos galėjau eiti į daugybę kitų vietų, bet man patiko ta parduotuvėlė. Ji buvo arti, kava joje visada buvo prasta, tad man netekdavo susidurti su kitais lankytojais, prašančiais sviestinės bandelės ar latės be putų. Jokių vaikų varvančiomis nosimis nei pagal „Au Pair“ programą juos prižiūrinčių švedžių. Jokių sterilizuotų įvairių sričių specialistų nei porų, atėjusių į pasimatymą. Krautuvėlės kava buvo proletariška – kava durininkams, pirkinių išnešiotojams, namų tvarkytojoms. Oras joje buvo sunkus, pradvisęs pigiais valikliais ir pelėšiais. Galėjau naudotis aprasojusio šaldiklio, pilno pieniškų ir vaisinių ledų bei plastikinių puodelių su ledo kubeliais, pasiūla. Skaidraus organinio stiklo stovo skyreliai virš prekystalio buvo pripildyti gumos ir saldinių. Niekas čia nesikeitė: tvarkingai eilėmis išdėliotos cigaretės, momentinės loterijos bilietai, ritinėliai, dvylikos skirtingų rūšių vanduo buteliuose, alus, sumuštinų duona, vitrina su mėsos užkandžiais ir sūriu, kurių niekas niekada nepirko, portugališkos bandelės, krepšys su vaisiais, suvyniotais į plastikinę plėvelę, visą sieną užimantys žurnalai, kurių vengiau. Nenorėjau skaityti daugiau negu laikraščių antraštes. Laikiausi atokiai nuo visko, kas galėjo įžeisti mano intelektą arba sužadinti pavydą ar nerimą. Vaikščiojau nepakeldama akių.

Riva kartkartėm pasirodydavo mano bute su vyno buteliu, atkakliai stengdamasi palaikyti man draugiją. Jos

motina sirgo vėžiu ir buvo prie mirties. Be daugelio kitų dalykų, nenorėjau jos matyti dar ir dėl šito.

– Pamiršai, kad ruošiausi ateiti? – klausdavo Riva, pro mane braudamasi į svetainę ir spragtelėdama šviesos jungiklį. – Vakar kalbėjom, pameni?

Man patikdavo paskambinti Rivai, kai į galvą trenkdamo ambienas, solfotonas ar dar kas nors. Pasak jos, aš apie nieką daugiau nenorėdavau kalbėti, tik apie Harisoną Fordą ar Vupi Goldberg – Riva sakė, kad tai gerai.

– Vakar vakare tu papasakojai visą „Klaikaus išbandymo“ siužetą. Ir suvaidinai tą sceną, kai jie įvažiuoja mašina su kokainu. Kalbėjai neužsičiaupdama.

– Emanuelė Senjė tame filme nuostabi.

– Lygiai tą patį sakei ir vakar.

Rivai pasirodžius pajusdavau ir palengvėjimą, ir susierzinimą – panašiai jautiesi, kai kas nors įsiterpia tau bandant nusižudyti. Ne, tai, ką aš dariau, nebuvo savižudybė. Iš tikrųjų kaip tik priešingai. Mano žiemos miegas buvo savisauga. Maniau, kad jis išgelbės man gyvybę.

– O dabar eik į dušą, – sakydavo Riva žengdama į virtuvę. – Išnešiu šiukšles.

Mylėjau Rivą, bet ji man nebeatiko. Buvome draugės nuo koledžo laikų – pakankamai ilgai, kad viskas, ką kartu pamiršome, būtų mūsų bendra istorija, sudėtinga grandinė, susidedanti iš apmaudo, prisiminimų, pavydo, atsimetimų ir keleto suknelių, kurias Rivai paskolinau ir ji žadėjo gražinti, prieš tai nunešusi į valyklą, bet pažado

taip ir neištesėjo. Ji dirbo draudimo firmos vadovo vyriausiąja padėjėja Manhatano centre. Buvo vienturtė, užkietėjusi sporto klubų lankytoja, turėjo Floridos žemėlapi primenančią raudonmargę prigimtine dėmę ant kaklo ir įprotį kramtyti gumą, dėl kurio jai prasidėjo funkciniai žandikaulio sąnario sutrikimai, o iš burnos tvoskė cinamonu ir žaliųjų obuolių skonio ledinukais. Jai patikdavo pas mane ateiti, nurinkus daiktus atsisėsti ant fotelio, pareikšti pastabų apie tvarką bute, apie tai, kad numėčiau dar daugiau svorio, pasiskųsti darbu, per visą tą laiką po kiekvieno gurkštelėjimo papildant savo taurę raudonuoju vynu.

– Žmonės nesupranta, kiek man tai kainuoja, – sakydavo ji. – Jiems atrodo savaime suprantama, kad aš visada linksma. Tie pašlemėkai visus žemesnius už save per šūdą laiko. O aš turiu kikenti, atrodyti miela ir siuntinėti jų faksus? Tegul jie praplinka ir prasmenga.

Riva suko romaną su savo viršininku Kenu, pusamžiu vyriškiu, turinčiu žmoną ir vaiką. Ji neslėpė, kad yra apsėsta minčių apie jį, bet bandė nuslėpti, kad yra įsivėlusį į seksualinius santykius su juo. Kartą parodė jo nuotrauką bendrovės lankstinuke – aukštas, plačiaapetis, marškinių apykaklė prisegamais kamučiais, veidas toks niekuo neišsiskiriantis, toks neįdomus, kad lengvai galėjo būti plastikinis. Riva, kaip ir aš, alpo dėl vyresnių vyrų. Mūsų amžiaus vyrai, kalbėjo ji, per sentimentalūs, per švelnūs, per daug reikalaujantys dėmesio. Galėjau suprasti jos

pasid ygėjimą, tačiau niekada nebuvo sutikusi tokio vyro. Visi vyrai, su kuriais man teko bendrauti, ir jauni, ir seni, buvo šalti ir abejingi.

– Tai dėl to, kad tu pati šalta, – aiškino Riva. – Panašus traukia panašų.

Kaip draugė, Riva iš tikrųjų buvo sentimentali, švelni ir reikalaujanti dėmesio, bet kartu didelė slapukė ir kartais elgdavosi su manimi globėjiškai. Ji negalėjo ar paprasčiausiai *nenorėjo* suprasti, kodėl aš noriu visą laiką leisti miegodama, ir nuolat kaišiojo man savo moralinį pranašumą bei aiškino, kad turėsiu srėbti košę, kurios prisivirdavau dėl tuo metu prilipusių blogų įpročių. Tą vasarą, kai pradėjau miegojimo maratoną, Riva priekaištavo, kad mano „daili figūrytė nueis šuniui ant uodegos“. „Rūkymas žudo.“ „Turi daugiau išeiti į žmones.“ „Ar tavo racio-
ne pakanka baltymų?“ Ir taip toliau.

– Aš ne mažas vaikas, Riva.

– Aš tiesiog dėl tavęs nerimauju. Nes tu man rūpi. Nes aš tave *myliu*, – sakydavo ji.

Nuo tada, kai susipažinome priešpaskutiniame koledžo kurse, Riva, būdama blaivi, nė už ką nebūtų prisipažinusi, kad jai nesvetimos ir toli gražu nerafinuotos aistros. Tačiau ji nebuvo tobula. „Ji nėra be dėmės“, – kaip būtų pasakiusi mano mama. Daug metų žinojau, kad Riva serga bulimija. Žinojau, kad masturbuojasi kaklo masažuokliu, nes drovėjosi sekso reikmenų parduotuvėje nusipirkti tinkamą vibratorių. Žinojau, kad nuo koledžo laikų buvo

prasiskolinusi, metų metus nepadengdavo išnaudoto kreditinių kortelių limitu ir kniaukdavo mėginius iš sveiko maisto parduotuvės, esančios šalia jos buto Aukštutiniam Vestsaide, grožio prekių skyriaus. Mėginių lipdukus matydavau ant įvairiausių kosmetikos didžiulėje kosmetinėje, kurią ji visur nešiodavosi. Riva buvo tuštybės ir statuso vergė – tokioje vietoje kaip Manhatanas tai ne retybė, bet desperatiškos jos pastangos mane itin erzino. Dėl jų man buvo sunku gerbti Rivą kaip protingą žmogų. Ji buvo tiesiog apsėsta prekių ženklų, noro atitikti standartus, į juos „įsipaišyti“. Ji nuolat traukdavo į Kinų kvartala medžioti garsių firmų rankinių naujausių padirbinių. Kartą per Kalėdas man padovanojo „Dooney & Bourke“ piniginę. Mums abiem nupirko suderintus „Coach“ raktų pakabukus.

Likimo ironija, bet pastangos pasiekti aukštą klasę jai visada baigdavosi tuo, kad kaip rakštis ją žeidė savo antrarūšiškumo suvokimas. „Dirbtinis subtilumas nėra subtilumas“, – kartą bandžiau jai paaiškinti. „Žavesys – tai ne šukuosena. Tu jo turi arba ne. Kuo labiau stengiesi būti madinga, tuo neskončiau atrodai.“ Niekas Rivos taip neįžeisdavo, kaip grožis be pastangų, toks kaip mano. Kartą, kai žiūrėjome filmo „Prieš saulėtekį“ įrašą, ji pasakė:

– Žinai, kad Žiuli Delpi feministė? Galvoju, gal dėl to ji nesiplonina. Jei būtų buvusi amerikietė, jos niekaip nebūtų ėmę šiam vaidmeniui. Jos rankos kaip tešla – matai? Niekas tų nukarusių mėšų nepakęstų. Jei rankos kaip

tešla – tau galas. Tai kaip SAT*. Jei gauni mažiau negu 1400 balų, tavęs tiesiog nėra.

– Ar tu laimingesnė nuo to, kad Žiuli Delpi rankos kaip tešla? – paklausiau Rivos.

– Ne, – atsakė ji kiek pasvarsčiusi. – Nevadinčiau to laime. Labiau *satisfakcija*.

Rodos, pavydas buvo vienas iš tų dalykų, kurių Riva nematė reikalo nuo manęs slėpti. Nuo tada, kai sudarėme draugystės paktą, kai tik jai pasakydavau, kad man atsitiko kas nors gero, ji dažniausiai suvaitodavo: „Aš taip nežaidžiu“, – tad šis posakis tapo kasdieniu nuzulintu priešodžiu, kurį ji išvardavo monotoniška intonacija. Tai buvo automatinis jos atsakas į gerus mano pažymius, naujo atspalvio lūpdažį, brangų plaukų kirpimą. „Aš taip nežaidžiu.“ Išskeldavau sukryžiuotus pirštus, tartum gindamasi nuo jos pavydo ir keršto. Kartą Rivos paklausiau, ar tik jos pavydas kyla ne iš to, kad ji žydė – gal įsivaizduoja, kad man lengviau sekasi kaip anglosaksų kilmės protestantei?

– Taip yra ne dėl to, kad aš žydė, – prisimenu jos atsakymą. Tas pokalbis vyko baigiantis studijoms, kai patekau į geriausių studentų sąrašą, nors vyresniuose kursuose praleidau daugiau negu pusę paskaitų, o Riva susikirto per magistrantūros stojamuosius. – Taip yra dėl to, kad aš stora.

Ji tikrai nebuvo stora. Tiesą sakant, buvo labai daili.

* *Scholastic Assessment Test* – žinių ir samprotavimo gebėjimų testas stojantiems į JAV aukštąsias mokyklas. (Čia ir kitur – vert. past.)

– Būtų gerai, kad labiau rūpintumeisi savimi, – kartą pareiškė aptikusi mane namie pusiau miegančią. – Pati žinai, aš už tave šito nepadarysiu. Kodėl tau taip patinka Vupi Goldberg? Ji net nejuokinga. Tau reikia žiūrėti tokius filmus, kurie tave pralinksmintų. Tokius kaip „Ostinas Pauersas“. Arba tą su Džulija Roberts ir Hju Grantu. Nei iš šio, nei iš to pasidarei kaip Vainona Raider iš „Merginos su trūkumais“*. Bet esi panašesnė į Andželina Džoli.

Štai taip ji reiškė susirūpinimą dėl mano gerovės. Jai taip pat nepatiko faktas, kad aš pasodinta „ant vaistų“.

– Tau tikrai negalima su bet kokiais savo vaistais maišyti alkoholio, – pasakė baigdama gerti vyną.

Leisdavau Rivai gerti vyno kiek telpa. Koledže ji mėgo šlaistytis po barus ir vadino tai terapija. Galėjo vienu mauku išlenkti taureg viskio su citrina. Tarp gėrimo dozių įsimesdavo „Advil“** tablete. Sakydavo, kad tai padeda pakelti didesnę alkoholio kiekį. Galbūt ją reikėjo laikyti alkoholike. Tačiau būtent taip ji manė apie mane. Aš sėdėjau „ant vaistų“. Per dieną išgerdavau keliolika tablečių. Bet, kaip man atrodė, viskas buvo tiksliai suderinta. Ir be jokio apsimetinėjimo. Tiesiog visą laiką norėjau leisti miegodama. Toks buvo mano planas.

– Aš tau ne kokia apsinesėlė, – ėmiau gintis. – Tik išėjau atostogų. Tai – mano miego ir poilsio metai.

* Pagrindinė filmo veikėja (vaid. Winona Ryder) gydoma psichiatrijos klinikoje. Vieną iš antraeilų personažų vaidina Angelina Jolie.

** Vaistas nuo uždegimo ir skausmo.

– Gerai tau, – kalbėjo Riva. – Aš irgi neatsisakyčiau išeiti atostogų, trainiotis nieko neveikdama, žiūrėti filmus ir visą dieną kirmyti lovoje, bet aš nesiskundžiu. Tiesiog negaliu sau leisti tokios prabangos.

Kai pasigerdavo, ji užsikeldavo kojas ant kavos staliuko, nušveitusi ant grindų purvinus mano drabužius ir neatplėštus vokus, ir neužsičiaupdama tol pasakodavo apie Keną, kol prieidavo naujausią muilo operos „Tarnybinis romanas“ seriją. Ji girdavosi visokiomis smagybėmis, laukiančiomis jos savaitgalį, skųsdavosi, kad nusidėjo naujausiai savo dietai ir dabar turi papildomai vaikščioti į sporto klubą, kad atitaisytų patirtą žalą. Galiausiai ji apsisiverkdavo dėl mamos.

– Tiesiog nebegaliu su ja pasikalbėti kaip anksčiau. Man taip liūdna. Jaučiuosi tokia apleista ir vieniša. Vienai viena.

– Mes visi vieniši, Riva, – sakydavau jai.

Tai buvo tiesa: aš buvau vieniša, ji buvo vieniša. Niekuo daugiau jos negalėjau paguosti.

– Suprantu, kad dėl mamos turiu ruoštis blogiausiam. Prognozės nelinksmos. Aš turbūt net ne viską žinau apie jos vėžį. Jaučiuosi tiesiog beviltiškai. Supranti, norėčiau, kad mane kas nors apkabintų. Gal aš nevykėlė?

– Tau trūksta dėmesio, – atsakydavau. – Tai gniuždo.

– O dar yra Kenas. Tiesiog nepakeliama. Verčiau galą pasidaryti negu būti vienai.

– Na, bent jau turi pasirinkimą.

Jei būdavau nusiteikusi, užsisakydavome salotų iš taju užkeigos ir žiūrėdavome mokamus filmus per televizorių. Aš mieliau žiūrėdavau savo vaizdajuostes, bet Riva visada norėdavo pažiūrėti ką nors „naujo“, „aktualaus“ ir „atrodo, įdomaus“. Tuo laikotarpiu ji geriau už mane gaudėsi popkultūros naujienose ir laikė tai pagrindu didžiutis. Žinojo naujausias paskalas apie įžymybes ir sekė naujausias mados tendencijas. Man į tai buvo nusišikt. Tačiau Riva gilinosi į „Cosmo“ ir žiūrėjo „Seksą ir miestą“. Konkuravo dėl grožio ir „gyvenimo išminties“. Pavydėdavo dėl to, kad jautėsi didžiausia teisuolė. Palyginti su manimi, ji buvo „neprivilegiuota“. Ir, pasak jos, tai buvo šventa tiesa: aš atrodžiau kaip modelis, turėjau pinigų ir nieko nedirbau, vilkėjau nesuklastotus autorinio dizaino drabužius, mano specialybė buvo meno istorija, taigi buvau „kultūringa“. O Riva gimė ir augo Long Ailande, buvo ta katė iš reklamos, kuri renkasi „Whiskas“, tačiau vadino save gurmaniškų Niujorko kvartalų trijulės* kliente, ir buvo baigusi ekonomiką – jos žodžiais, azijiečių mokslininkų specialybę.

Rivos butas buvo kitame miesto gale, trečiame namo be lifto aukšte, jame atsidavė prakaituota sportine apranga, prancūziškomis skrudintomis bulvytėmis, „Lysol“ valikliu ir kvėpalais „Tommy Girl“. Nors ten įsikrausčiusi Riva man davė atsarginius raktus, į jos butą per penkerius metus buvau užėjusi tik dukart. Ji mieliau ateidavo

* Kinų kvartalas, Mažoji Italija ir Sohas.

pas mane. Manau, jai patikdavo būti atpažintai durininko, išsikviesti prašmatnų liftą su auksiniais mygtukais ir žiūrėti, kaip visa mano prabanga eina šuniui ant uodegos. Į mano kovą su savais vargais ji žiūrėjo kaip į žiaurią savo pačios nelaimių parodiją. Savo vienišumą ir betikslį buvimą aš pasirinkau pati, o Riva, nepaisant uolių pastangų, paprasčiausiai negavo to, ko norėjo – nei vyro, nei vaikų, nei pasakiškos karjeros. Taigi, kai pradėjau be paliovos miegoti, manau, Riva su tam tikru pasitenkinimu žiūrėjo, kaip žlungu ir virstu apsileidusia nevykėle, kokia ji mane tikėjosi tapsiant. Man buvo neįdomu su ja konkuruoti, bet įsižeisdavau iš principo, dėl to ir ginčydavomės. Įsivaizdavau, kad taip būtų, jei turėčiau seserį – žmogų, kuris tiek tave myli, kad gali į akis pasakyti apie tavo trūkumus. Net savaitgaliais iki vėlumos užsibuvusi, ji nesutikdavo pas mane pernaktoti. Aš visai nenorėdavau, kad ji liktų, bet Riva visada dėl to sukeldavo erzelių, tartum būtų turėjusi pareigų, kurių aš nesugebu suprasti.

Vieną vakarą „Polaroid“ kamera padariau jos momentinę nuotrauką ir svetainėje užkišau už veidrodžio rėmo. Rivai tai pasirodė mielas gestas, tačiau iš tikrųjų man jos nuotrauka buvo priminimas, kaip mažai mane džiugina jos draugija, jeigu vėliau įsijautrinusi sugalvočiau jai paskambinti.

– Paskolinsiu tau kompaktų rinkinį sustiprinti pasitikėjimui savimi, – sakydavo ji vos man užsiminus apie kokį rūpestį ir nerimą.

Riva turėjo silpnybę savipagalbos knygoms ir seminarams, kuriuose kokia nors dietos metodika paprastai būdavo derinama su mokymu profesionaliai megzti romantiškus ryšius, kuris buvo maskuojamas kaip merginų skatinimas „atskleisti savo galimybes“. Kas kelias savaites Riva pereinavo į visiškai kitokią gyvenimo būdo paradigmą, o aš turėdavau apie tai klausytis. „Išmok suprasti, kada esi pavargusi, – patarė ji man kartą. – Šiais laikais labai daug moterų išsikvoja jėgas besiplonindamos.“ Vienas gyvenimo būdo patarimų iš knygos „Damos, jūsų dieva – jūsų rankose“ buvo pasiūlymas sekmdienio vakarą susiplanuoti aprangą visai darbo savaitei.

– Ir susiplanuoti taip, kad rytą nekiltų papildomų klausimų.

Negalėjau pakęsti tokių jos kalbų.

– Eikim šiandien į „Saints“. Bus damų vakaras. Iki vienuoliktos merginoms gėrimai nemokamai. Tikrai pasijusi daug geriau.

Ji buvo įsigudrinusi kiekvieną nuvalkiotą patarimą paversti dingtimi prisigerti iki sąmonės netekimo.

– Aš nenusiteikusi eiti, Riva, – atsakiau.

Ji ėmė apžiūrinėti savo rankas, sukioti žiedus, kasytis kaklą, galiausiai nudūrė akis į žemę.

– Man trūksta tavęs, – jos balsas virptelėjo. Gal tikėjosi, kad tie žodžiai suminkštins man širdį. Aš visą tą dieną gėriau nembutalio tabletes.

– Gal mums nebeverta draugauti, – pasakiau išsitiesda-

ma ant sofos. – Aš apie tai galvojau ir nematau prasmės toliau tęsti draugystę.

Riva sėdėjo ir tylėjo kumščiais minkydama sau šlaunis. Po minutės kitos spustelėjo pirštu sau panosę – ji taip darydavo susiruošusi pravirkti. Išraiška buvo kaip Adolfo Hitlerio. Užsimoviau per galvą megztinį aukštu kaklu ir grieždama dantimis bandžiau susilaikyti nenusijuokusi, kol ji purkšdama seiles ir inkšdama bandė susitvardyti.

– Aš geriausia tavo draugė, – gailiai ištarė ji. – Negali manęs imti ir nebeįsileisti pro duris. Tai būtų savigriova.

Timptelėjau žemyn megztinio apykaklę ir užsirūkiau. Riva ėmė kaip pašėlusį mostaguoti rankomis ir apsimestinai kosėti. Tada atsigręžė veidu į mane. Mėgino drąsintis žvelgdama priešui į akis. Jos akyse mačiau baimę tartum žvelgiant į juodąją skylę, į kurią galima įkristi.

– Aš bent jau mėginu pasikeisti ir siekiu, ko noriu, – pasakė ji. – O ko *tu* nori gyvenime, neskaitant miego?

Nusprendžiau nekreipti dėmesio į jos sarkazmą.

– Norėjau būti dailininkė, bet neturiu gabumų, – pasakiau jai.

– O tau tikrai reikia gabumų?

Turbūt tai buvo protingiausias dalykas, kurį kada nors girdėjau iš Rivos.

– Taip, *reikia*, – atsakiau.

Ji atsistojo ir, nutiksėjusi aukštakulniais prie durų, tyliai jas uždarė iš kitos pusės. Išgėriau kelias ksanakso tabletes, suvalgiau kelis sausainiukus žvėriukus ir įsispoksojau į

susiglamžiusį tuščio fotelio sėdynės užvalkalą. Atsistojusi paleidau „Skardinę taurę“* ir abejingai peržiūrėjau pusiau snūduriuodama ant sofos.

Riva paskambino po pusvalandžio ir paliko žinutę balso pašte – sakė, kad man jau atleido už tai, kad įžeidžiau jos jausmus, kad jaudinasi dėl mano sveikatos, kad mane myli ir, „nepaisant nieko“, niekada manęs nepaliks. Klausantis žinutės, man atsileido žandikauliai, sakytum ištisas dienas būčiau griežusi dantimis. Gal taip ir buvo. Vaizduotėje mačiau, kaip ji šniurkščiodama nosimi įeina į „Gristedes“ parduotuvę ir prisiperka maisto, kuri suvalgys ir išvems. Jos ištikimybė buvo absurdiška. Tai mus ir laikė kartu.

– Viskas bus gerai, – tariau Rivai, kai ji pasakė, kad mama pradėjo trečią chemoterapijos kursą.

– Neimk į plaučius, – pasakiau, kai jos mamai vėžys išplito į smegenis.

NEGALĖČIAU NURODYTI kokio nors vieno įvykio, kuris nulėmė mano sprendimą užmigti žiemos miegu. Iš pradžių tiesiog norėjau raminamųjų tabletėmis paskandinti savo mintis ir vertinimus, kurių nuolat apšaudoma iš vidaus sunkiai išvengdavau neapykantos visiems ir viskam. Man atrodė, kad gyvenimas bus labiau pakenčiamas, jei

* „Tin Cup“ (išnašose nurodyti tik į lietuvių kalbą neversti originalūs filmų, televizijos laidų ir kt. pavadinimai).

smegenys veiks lėčiau – tada jos neskubės teisti aplinkinio pasaulio. Pas daktarę Tatl pradėjau vaikščioti 2000-ųjų sausį. Viskas prasidėjo nekaltai: jaučiausi nelaiminga, kankino liūdesys, nerimas, troškimas pabėgti iš savo minčių ir kūno kalėjimo. Daktarė Tatl mane patikino, kad čia nėra nieko neįprasta. Ji negarsėjo kaip gera gydytoja. Aš jos pavardę radau telefonų knygoje.

– Pagavote mane pačiu laiku, – pasakė ji, kai pirmąkart paskambinau. – Ką tik baigiau plauti indus. Kur radote mano numerį?

– Geltonuosiuose puslapiuose.

Man patiko galvoti, kad daktarę Tatl pasirinkau atsitiktinai – mūsų bendravimas dėl to atrodė nulemtas likimo, tam tikra prasme dieviškos valios, tačiau iš tikrųjų ji buvo vienintelė psichiatrė, tą antradienį atsiliepusi telefonu vienuoliktą vakaro. Prieš atsiliepiant daktarei Tatl, buvau palikusi keliolika balso žinučių kitais telefonais.

– Šiais laikais didžiausia grėsmė smegenims yra mikrobangų krosnelės, – tą vėlų vakarą paaiškino daktarė Tatl. – Mikrobangos, radijo bangos. Mobiliojo ryšio bokštai mus čaižo dievaižin kokiais dažniais. Bet čia ne mano mokslo sritis. Aš gydau psichikos ligas. Dirbate policijoje?

– Ne, aš meno galerijos Čelsyje agentė.

– Esate iš FTB?

– Ne.

– Iš CŽV?

– Ne. Kodėl klausiate?

– Tiesiog turiu užduoti šiuos klausimus. Priklausote Narkotikų įstatymų taikymo kontrolės administracijai? Maisto ir vaistų kontrolės administracijai? Su draudimu susijusių nusikaltimų nacionaliniam biurui? Ar esate privačios ar valstybinės organizacijos samdyta privati tyrėja? Dirbate kuriai nors medicinos draudimo bendrovei? Esate narkotikų platintoja? Esate priklausoma nuo narkotikų? Esate praktikuojanti gydytoja? Geriate tabletes dėl užgaulaus vaikino ar darbdavio elgesio? Dirbate NASA?

– Manau, sergu nemiga. Tai pagrindinis mano nusi-skundimas.

– Turbūt esate priklausoma dar ir nuo kofeino. Atspėjau?

– Nežinau.

– Geriau gerkite kavą ir toliau. Jei dabar mesite, tiesiog išsikraustysite iš proto. Ištikus tikros nemigos kankina haliucinacijos, jie praranda laiko pojūtį, paprastai nusilps-ta atmintis. Tai gali sukelti didelę sumaištį. Jums tinka šis apibūdinimas?

– Kartais jaučiuosi mirusi, – pasakiau jai, – ir visų ne-kenčiu. Ar tai ką nors reiškia?

– O taip, reiškia. Dar ir kaip. Esu tikra, kad galiu jums padėti. Bet naujus pacientus kviečiu į penkiolikos minučių konsultaciją, kad išsiaiškintume, ar tinkame vienas kitam. Nemokamai. Ir patariu įprasti užsirašyti, kada jums pa-skirtas vizitas. Laikausi taisyklės, kad pacientas gali at-šaukti vizitą prieš dvidešimt keturias valandas. Žinote,

kaip atrodo lipnūs užrašų lapeliai? Nusipirkite lipnių lapelių. Duosiu jums pasirašyti tam tikras sutartis, kad sutinkate su sąlygomis. O dabar užsirašykite.

Daktarė Tatl liepė ateiti rytoj devintą ryto.

Namuose įrengtas jos kabinetas buvo 13-osios gatvės daugiabučiame name prie Unijos aikštės. Laukiamasis buvo tamsus, išmuštas medžio plokštėmis, prigrūstas Viktorijos laikų baldų padirbinių, apdéliotų stiklinėmis vazomis su aromatiniais mišiniais, rausvai violetinėmis žvakėmis, nuvytusių violetinių gėlių vainikais ir „National Geographic“ žurnalų rietuvėmis. Vonios kambaryje buvo prikaišiota dirbtinių augalų ir povo plunksnų. Šalia suaižėjusio alyvų muilo ant praustuvės buvo padėtas medinis dubuo su žemės riešutais perlamutrinėje kriauklėje. Tai mane sutrikdė. Visus tualetu reikmenis ji buvo susidėjusi į didelį iš vytelių pintą krepšį, kuris buvo spintelėje po praustuve. Ji naudojo kelių rūšių miltelius nuo grybelio, receptinį steroidinį kremą, levandomis ir našlaitėmis kvepiantį šampūną, muilą ir losjonus. Pankolių dantų pastą. Burnos skalavimo skystis buvo receptinis. Jo siurbtelėjusi pajutau jūros vandens skonį.

Kai pirmąkart pamačiau daktarę Tatl, ji buvo su putplasčio įtvaru ant kaklo „dėl taksi avarijos“ ir su nutukusia raina kate glėbyje, kurią pristatė kaip savo vyresnę. Ji parodė laukiamajame padėtus mažyčius geltonus vokelius.

– Atėjusi užrašykite ant vokelio savo pavardę ir į vidų įdėkite sulankstyta čekį. Užmokestis dedamas

čia, – pastuksėjo į medinę dėžutę ant savo darbo stalo kabinete.

Tokios dėžutės būna padėtos bažnyčioje aukoms už žvakes. Ant kušetės jos kabinete lyg kailinis užtiesalas tįsojo katės, galvūgalyje kūpsojo krūva senovinių lėlių apsilaupiusiais porcelianiniais veidais. Ant darbo stalo mėtėsi keletas prakąstų javainių batonėlių, vienas ant kito sustatyti „Tupperware“ indeliai su vynuogėmis ir meliono gabalėliais, prieštvaninis kompiuteris ir dar viena „National Geographic“ žurnalų šūsnis.

– Kas jus čia atvedė? – paklausė ji. – Depresija?

Ji jau tiesė ranką į receptų blankų knygele.

Buvau pasiryžusi meluoti, kiek reikės. Viską buvau kruopščiai apgalvojusi. Pasakiau, kad pastarąjį pusmetį man buvo sunku užmigti, pasiskundžiau, kad kankina neviltis ir nervingumas bendraujant su žmonėmis. Tačiau, sakydama atmintinai išmoktą prakalbą, supratau, kad joje esama tiesos. Manęs nekankino nemiga, bet jaučiausi apgailėtinais. Keista, bet vardydama daktarei Tatl nusiskundimus jutau, kaip atsipalaiduojau.

– Žinau tik tiek, kad man reikia raminamųjų, – sąžiningai prisipažinau. – Noriu kaip nors nuslopinti bendravimo alkį. Priejau liepto galą. Be viso šito, aš dar ir našlaitė. Man galbūt potrauminio streso sindromas. Mano mama nusižudė.

– Kaip? – paklausė daktarė Tatl.

– Persipjovė riešus, – sumelavau.

– Gerai, kad pasakėt.

Jos plaukai buvo raudoni ir garbanoti. Putplasčio įtvaras ant kaklo atrodė aptaškytas kava ir išterliotas maistu, pagurklis buvo įtvaro primygtas prie pasmakrės. Veidas buvo su nukarusiomis odos klostėmis kaip pėdsekio šuns, įkritusias akis slėpė mažulyčiai akiniai vieliniais rėmeliais ir storo stiklo lęšiais. Nė karto dorai taip ir nepamačiau daktarės Tatl akių. Įtariu, kad tai buvo pamišėlės akys, juodos ir blizgančios kaip varnos. Jos rašiklis buvo ilgas, rausvai violetinis su tos pačios spalvos paukščio plunksna gale.

– Abu mano tėvai mirė, kai mokiausi koledže, – pasakojau toliau. – Prieš kelerius metus.

Rodos, ji minutę sumišusi spitrijo į mane užgniaužusi kvapą. Paskui vėl nukreipė žvilgsnį į receptų knygelę.

– Aš labai gerai sukuosi su draudimo bendrovėmis, – lyg niekur nieko pasakė ji. – Moku jų žaidimėlius. Ar jūs *apskritai* miegate?

– Vargiai, – atsakiau.

– Ką nors sapnuojate?

– Tik košmarus.

– Taip ir maniau. Miegas – pats svarbiausias dalykas. Daugeliui jo reikia maždaug keturiolikos valandų ar daugiau. Šiuolaikinis gyvenimas privertė mus eiti prieš priimtį. Pirmyn, pirmyn, pirmyn. Greičiau, greičiau, greičiau. Turbūt per daug dirbate.

Kurį laiką ji skrebino rašikliu receptą.